

УДК 930.25(477.52)«17»

**о. Ю.А. Мицик
І.Ю. Тарасенко**

З ДОКУМЕНТІВ ФОНДУ 1633 ЦДІАК ДО ІСТОРІЇ ГЛУХІВЩИНИ ХVІІІ ст.

У статті розглядаються матеріали фонду 1633 Центрального державного історичного архіву України, м. Київ (ЦДІАК України). Тут зберігаються документи домової економічної канцелярії гетьмана Кирила Розумовського, малодослідженої установи Гетьманщини. Вони стосуються в основному міст і сіл сучасної Сумщини і тому мають особливе значення для краєзнавців. Чимало матеріалів стосуються економічного життя краю – торгівлі, промислів, оренди тощо, розкривають певні аспекти соціальної історії, судових установ, демографії. У зв'язку з великим обсягом справ фонду аналізуються лише ті документи, які мають безпосереднє відношення до м. Глухова та с. Сопич.

Ключові слова: Гетьманщина, Глухів, Сопич, козаки, історичні джерела, торгівля, промисли.

Стаття присвячена аналізу джерел ф. 1633 ЦДІАК України, де зберігаються документи такої малодослідженої установи Гетьманщини, як домової економічної канцелярії гетьмана Кирила Розумовського. І хоча деякі історики торкалися питання економічного розвитку Гетьманщини та ролі економічної канцелярії у цьому процесі, як, наприклад, В.О. Мякотін, В.П. Кононенко [1], та все ж такі документи цього фонду мало привертала увагу дослідників. Між тим вони містять цінні джерела ХVІІІ ст., які стосуються в основному міст і сіл сучасної Сумщини.

Завданням цієї розвідки є розкриття змісту фонду № 1633 та його інформаційного потенціалу, особливостей матеріалів як історичних джерел, значення останніх для реконструкції минулого Глухова і с. Сопич.

Фонд «Домова економічна канцелярія гетьмана Розумовського» № 1633 Центрального Державного історичного архіву України у м. Києві (ЦДІАК) не користувався увагою дослідників. Відгадка, можливо, полягає у тому, що його документи стосуються переважно економічних питань і охоплюють вузький хронологічний період: 1751–1764 рр. До того ж, ці документи стосуються в основному території сучасної Сумщини, а рівень краєзнавства у цьому регіоні стосовно козацької доби ще не досягнув належної висоти.

Усього у фонді нараховується 95 справ. За роками вони розподіляються наступним чином: 1751 р. – 6, 1752 р. – 21, 1753 р. – 2, 1754 р. – 3, 1755 р. – 12, 1756 р. – 11, 1757 р. – 9, 1758 р. – 7, 1759 р. – 2, 1760 р. – 3, 1761 р. – 10, 1762 р. – 5, 1763 р. – 1, 1764 р. – 2. Слід відзначити, що деякі справи містять документи за кілька років або стосуються переважно інших років. Так у справі 1752 р. «Про призначення управителем у Середина-Буді Михайла Кирилова...» містяться документи 1752–1755 рр. [2] У справі 1757 р. йдеться про присилку в економічну канцелярію опису 1726 р., за яким Батурин було прийнято у володіння князя Меншикова [3]. Більшість документів фонду мають досить великий обсяг (по кількадесять сторінок). Зрозуміло, що оглянути всі справи в межах однієї статті складно, тому ми звернулися до тих, які стосуються саме Глухо-

ва. Але це виявилось непросто. Хоча в них і згадується Глухів, але мова йде все ж про маєтності Розумовського (села Сопич, Кучерівка, Марчишина Буда, Потапівка, Середина-Буда), які локалізуються на території сучасної Сумської області, переважно у Глухівському районі. Так, у справі 1757 року «О невзыскивании с подданных ...денежного оклада...» йдеться про с. Кучерівку [4]. Зокрема, тут є й рапорт за січень 1756 р., у котрому згідно з наказом економічної канцелярії треба було надати довідку про панщину й чинш селян с. Кучерівки в часи правління Малоросійської колегії. Було й колективне прохання селян про зменшення податків. У ряді інших справ також йдеться про Кучерівку, де очевидно знаходилася домової економічна канцелярія гетьмана.

Тому ми обмежились справами, що стосувалися Глухова й села Сопич. Зазначимо, що останній знаходиться зараз у межах Глухівського району на правому березі р. Клевень (на лівому боці річки – Брянська і Курська області Росії). Сопич, відомий з ХVІ ст., в останній третині ХVІІ ст. належав гетьману Івану Самойловичу. За царським указом від 16(5).06.1750 р. він став маєтністю гетьмана Кирила Розумовського.

У першу чергу нас зацікавила справа 1756 р. «Про «доношение» глухівського жителя Григорія Карнаухова...» щодо млина на р. Клевень поблизу Сопича [5]. Справа в описі названа не зовсім точно, а Сопич у заголовку названо Сотичем. Дуже важливим є те, що на самому її початку вміщена копія невідомого універсалу гетьмана Івана Мазепи 1697 р. Виявляється, ще у 1690 р. з чолобитною звернувся «сівської розрядной изби подьячей Авксентий Азаров», просячи дозволу збудувати млин на р. Клевень. Уже тоді ця річка була кордоном між Україною (Гетьманщиною) та Московською державою, про що й говорилося в універсалі. Інша копія цього універсалу була вміщена на 27 стор. справи. На жаль, в універсалі не говориться, які ж заслуги були у цього піддячого, що йому було дано право збудувати млин? Але, мабуть, він недовго прожив на цьому світі й будівництво млина – це переважно заслуга дружини піддячого Акулини Данилівни та його синів: Сильвестра і Стефана. Вони згодом звернулися з клопотанням до гетьмана Івана Скоропадського і той, у 1710 р., видав свій універсал, котрим підтверджував їхні права на млин, надані Мазепою [6, арк. 28]. У 1730 р. аналогічне підтвердження здійснив і гетьман Данило Апостол [5, арк. 30]. Із того часу цей млин називався Оксоновським від імені його першобудівника Авксентія, і в 1756 р. смотритель маєтності Розумовського в селі Кучерівці (під Глуховом) Стефан Іванов питався в канцелярії: чи має він давати з цього млина частину борошна, як йому словесно наказав староста «двора кучеровского» Федір Ілленко? [5, арк. 10–10 зв.].

Цікавою є і справа «По сообщению экономической канцелярии о посланки описи 1726 г...» [3]. Тут містяться два документи від 25(14).07.1754 р. У першому радник (майбутній граф) Григорій Теплов передає Генеральній

військовій канцелярії (далі – ГВК) наказ гетьмана Кирила Розумовського прислати йому опис 1726 р. Батурина та інших маєтностей, які тоді перейшли у власність князя Меншикова [3, арк. 3]. У другому документі економічна канцелярія сповіщала про надіслання їй цього опису, що містився у рукописній книзі на 1000 аркушах [3, арк. 4]. Це явно той опис, який зберігається у Чернігівському історичному музеї і який у наш час видав Ігор Сухий [6], але досі не був відомий шлях цієї пам'ятки.

Особливе зацікавлення глухівських краєзнавців можуть викликати справи «О коморном местцу, к двору кучеровскому принадлежащим, за городом Глуховом близ Московской брами...» 1752–1755 рр. та «Об отдаче охотникам состоящей в Глухове экономической лавки» 1758 р. [7]. У першій знаходимо і «сказки» Прокопа Трусевича, цехмістра різницького цеху в Глухові Стефана Пархоменка, Потапа Федорова, Данила Шемшука, російського купця (відставного каптенармуса) Кузьми Медведєва, і глухівського городского отамана Івана Яновича, також накази економічної канцелярії, рапорти... Отже, після великої пожежі у Глухові 1748 р. на місці гетьманської комори (яка стояла за містом неподалік Московської брами, серед інших різницьких комор і з кожної з чотирьох її «ляд» щорічно бралось до гетьманського двору по 3 пуда сала) було збудовано «соляные лавки» глухівських міщан, у т. ч. писаря ратуши Лук'яна Гончаревського. Але особливо нахальною була забудова Медведєва. Останній твердив, що поставив свою лавку на місці, відведеному глухівською владою, де була вуличка біля гетьманської комори (біля комори міщанина Павла Яценка) [7, арк. 2]. У іншому документі справи місце комори локалізується між Сварківською дорогою і двором міщанина Михайла Волошина, біля Преображенської церкви [7, арк. 3]. Отже, крамниця купця зайняла місце гетьманської комори. У 1754 р. Федір Чуйкевич наказав військовому товаришу Трусевичу оглянути це місце з глухівським війтом, щоб встановити істину. Останній доповів про результати і зроблені ним заміри території. Виявилось, що лавка купця, який уже помер, значною мірою поставлена на місці гетьманської комори. Тоді Генеральна військова канцелярія видала ордер (наказ) глухівському сотнику Дем'яну Турянському розібрати крамницю. Викликає здивування та обставина, що проста справа тяглася майже 4 роки! Доповнюється ця історія тим, що 15(4).07.1755 р. ГВК веліла знести міщанські соляні ятки, збудовані після пожежі 1748 р. на місці гетьманських м'ясних крамниць [7, арк. 13–14].

У другій справі говориться про передачу в оренду, згідно з проханням тультського купця Єгора Харламовича Бельського, однієї з глухівських крамниць. Купець пропонував продавати там залізо та інші вироби й висловлював готовність сплачувати за це 50 рублів. Однак керівники економії, в т. ч. радник Теплов, захотіли підвищити плату до 100 крб., що змусило купця навіть відмовитися від договору про оренду. Тоді видно керівники економії погодились на умови купця. Інші дві новозбудовані крам-

ниці були відведені сівському купцю Якову Никифорову: одну «для продажи экономического стекла», другу – «постити в наем», йому ж, Никифорову [8, арк. 1–2].

У справі 1752 р. згаданий Прокіп Трусевич доповідав, що козак із с. Сопич Степан Бибииковський хотів заорендувати два шинки: в Сопичі та Потапівці (біля Сопича) [9, арк. 3–4]. Але з цим не погодились інші козаки, бо від цього вони зазнаватимуть збитків. Вони просили дозволу самим заорендувати шинки за 40 рублів річної сплати.

Цього ж питання стосується і справа 1760–1761 рр. «Об отдаче в откуп экономического двора», де йдеться про договір з економічною канцелярією глухівського жителя Дем'яна Гнатовича Подолиненка («Игнатова») щодо оренди на рік новопоставленого шинку на Сварківській вулиці [10]. Зауважимо, що у договорі велика увага приділялася протипожежній безпеці – орендар мав «денно и ночью наблюдать как опасность от пожарного случая, так и чистоту» [10, арк. 19]. Але куди більше місця у справі займають документи («доношения», листи, рапорти) щодо кримінальної історії. Отже, до глухівського сотенного правління звернулися козак Олексій Козачок з с. Сліпород, що під Глуховом, та селянин Мартин Морозенко зі скаргою на крадіжку меду з їхніх пасік гренадерами-дезертирами з Московського драгунського полку. Ті продали мед Подолиненку, але потім ця справа розкрилася. Арештовані злодії зі страху вказали на покупця і його було заарештовано. Сотник Семен Уманець допитував Подолиненка з лайкою, але той стверджував, що купив мед, не знаючи, що він крадений. Сотник обіцяв його мучити. Було вирішено влаштувати очну ставку звинувачених і для цього шинкаря хотіли передати в гарнізонну глухівську канцелярію. Шинкаря вдалося вийти на поруки і він скористався цим, звернувшись з «доношением»-скаргою в економічну канцелярію, де останнього по закону мали б затримати, а його справу передати до генерального суду. Потім шинкар був виправданий, але у травні 1761 р. він вимагав повернути конфіскований у нього мед, щоб уникнути збитків і сплатити гроші за оренду в економічну канцелярію [10, арк. 18–19].

У справі 1752 р. більше йшлося про кримінальні справи: вбивство жителя Сопича Кузьми Біличенка, крадіжку солдатом глухівського гарнізону Коровіним коня. Наводилася і скарга жителів Кучерівки на кучерівського смотрителя Михайла Максимовича, причому містився і великий список скаржників (понад 20 осіб) [11].

У справі 1753–1754 рр. «Про заволодіння гетьманської землі покійним писарем глухівської ратуші Соловйовим» містився наказ від грудня 1753 р. ямпільському міщанину Романовичу провести розслідування у цій справі (будівництво на гетьманській землі «винокурень» (гуралень) священником Григорієм Киселівським (4 котли) і Антоном Соловйовим та його дружиною Явдохой (2 котли) [12]. Були допитані свідки, зокрема 60-річний Микита Коновалов та 90-літній Григорій Карпов, жителі Сопича. Виявляється покійний Соловйов мав будинок у Сопичі, який ку-

пив у козака Глухівської сотні Сердюка, а удова по смерті чоловіка сплачувала податки. Кучерівський же староста вимагав від неї річної сплати. о. Григорій твердив, що громада с. Сопича (староста Яким Яровий) у 1738 р. дала йому цю землю, щоправда він не міг пред'явити документи на винокурню. Про це Романович відзвітував у своєму рапорті. Тут же наводилося свого роду генеалогічне дерево А. Соловійова [12, арк. 2]. Його батьком був Климентій, козак Глухівської сотні. Антон мав двох сестер: Катерину і Дарину. У останньої було двоє дітей: Іларіон й Наталя. На жаль, невідомо, чим це закінчилось. Винокуріння стосуються й інша справа [13].

Привертає увагу справа 1756 р. [14]. У ній йдеться про кривди, завдані удові сотника Уманця – Марті (Марфі). Спершу спробуємо встановити, дружиною якого сотника була Марта. Відомо про п'ятьох глухівських сотників з роду Уманців [15]. Марта Василівна (у дівочтві Оболонська) поза сумнівом була удовою Степана Уманця, який був глухівським сотником у 1732–1737 рр. і матір'ю сотенного писаря Семена Уманця. Цікаво, що вона підписалася під скаргою, отже була письменною. Марта скаржилася на те, що кучерівські діти, і навіть дорослі, крали в неї яблука, а конфіскованого за покражу коня й воза староста повернув власнику, бо той був його приятелем. Канцелярія скерувала відповідного листа до старости (у ньому згадується і священник с. Кучерівки – Якубовський). Відповідь була несподіваною. За словами старости, удова дійсно мала пасіку, але коня з возом її люди схопили на сіножаті, і цей кінь не може бути доказом злочину. Яблука з садку на пасіці крали малолітні діти, за що їх було бито різками, отже підстав для скарги не було. Марта у кінці травня 1756 р. подала нову скаргу, але її наслідки невідомі [14, арк. 3].

У 1757 р. згаданому глухівському жителю, купцю Григорію Карнаухову, віддавалася в оренду на два роки торгівля сіллю в с. Сопич [16]. До цього у 1754–1755 рр. соляний торг у Сопичі вели жителі Глухова: білівський купець Іван Омелянович Трунов та калузький Андрій Васильович Сонін. Карнаухов уклав відповідний договір, за яким мав сплачувати 80 рублів річного податку. Він продавав білу кримську сіль. Потім він просив дати йому в оренду шинок у Сопичі, наводився опис шинкового двору (і видно отримав цю оренду). Через якийсь час Карнаухов просив звільнити його від постойв, брання возів та інших повинностей, які накладало на нього глухівське сотенне правління. За словами купця, це шкодило соляному торгу, призводило до його збитковості. Карнаухов не бажав далі продовжувати соляний торг у Сопичі, якщо така практика буде продовжена [16, арк. 8]. Видно це було враховано, бо бачимо, що він торгував сіллю в Сопичі і у 1760–1761 рр. Цього ж питання стосується справа за 1757–1758 рр., де йшлося про оренду соляного торгу в с. Сопич. [17]. Інтерес викликають також справи «Об отдаче Гамалеескому монастырю с дедовского рыболовного стану половины доходов», де наводяться листи архімандрита Пафнутія [18],

та («Дело об отдаче в откуп капитану Гавриле Гавзину пяти ...озер, состоящих под селом Спасским»), де знаходимо реєстр із 10 рибалок с. Спаського (суч. Кролевецького району) [19].

Загадковою є справа (вересень – жовтень 1752 р.) про слідство у сотенній глухівській канцелярії «о малоросиянстві» Григорія Федоровича Суглобова...» [20]. Вона невелика (усього два аркуші). На першому аркуші міститься «доношение» в домову гетьманську економічну канцелярію глухівських отамана та в'їта (Івана Яновича та Гаврила Яковлева). У ньому говорилося, що для слідства у цій справі треба привести для допиту селян, жителів села Сопич Никифора й Мелентія Суглобових. У відповіді від 17 жовтня за старим стилем канцелярія повідомляла, що згадані особи «посылаются» у Глухів [21, арк. 2] Але, на жаль, не пояснюється, у чому ж полягало це «малоросиянство» Григорія і невідомо взагалі, чим ця справа закінчилася. Більш ясною видається справа про «великоросиянство» жителя с. Сопич Романа Черникова [21]. 1.09. (31.08). 1752 р. згаданий прикажчик Прокіп Трусевич доповідав, що житель Сопича Роман Нечипорович Черников (Копилов) на запит про паспорт показав свідоцтво «диалектом полским писанное». Оскільки це свідоцтво було сумнівним, то Черникова зі свідоцтвом доправили до економічної канцелярії. На допиті він сказав, що його батько давно вийшов «с Полци» і осів у Сопичі. Про це 12(1) вересня 1752 р. доповів гетьману Розумовському генеральний писар Андрій Безбородько [21, арк. 7]. Додавався й протокол допиту. З нього видно, що Роман (45 років) народився в Любечі, котре у володінні «князя прозвіаемою любецкого», і був його підданим. Ще п'ятирічним він прийшов із батьком до Сопича, де останній одружився з козачкою і осів у цьому селі, ставши козаком. У турецьку війну (1735–1739 рр. (?)) батько з Глухівською сотнею вирушив у похід на Крим і там загинув. Роман же був усиновлений козаком Копиловим. Улітку 1752 р. його записали у кріпаки, тому Роман вирушив у Любеч за свідоцтвом. Отримавши його від князя любецкого, він був затриманий на кордоні, але там справа вирішилася позитивно і Роман повернувся додому. Його свідчення були підтверджені чотирма свідками-козаками з Сопича тільки у тому, що стосувалося перебування Романа і його батька в селі. Підозри влади були небезпідставні. З одного боку, Роман твердив, що його батько вийшов із Польщі з міста Любеч (таке дійсно існує у центральній Польщі (Великопольща). З другого боку, за свідченнями односельців, батько стверджував також, що він є з числа козаків Стародубського полку. Логічно припустити, що Любеч – це сотенний центр сусіднього зі Стародубським Чернігівського полку. Однак, батько покинув рідний край бл. 1712 року, а в Любечі з початком Національно-визвольної війни 1648–1658 рр. був встановлений козацький устрій і виключено, щоб він належав якомусь князю. Тим більше виглядає малоімовірним, щоб Роман за короткий час здійснив подорож вглиб Польщі за свідоцтвом, яке князь без тя-

ганини видав Роману – сину його підданого через 40 років. Ця справа закінчується відправкою Романа до Генеральної військової канцелярії для з'ясування реєстрації батька в козацьких компутах.

Відзначимо, що Сопич, як і Глухів, стояв знаходився поблизу кордонів, тому природно, що тут була більша питома вага вихідців із Росії. Однак, переважна більшість російських прізвищ у документах домашньої економічної канцелярії Розумовського пояснюється умисним перекрученням канцеляристами на російський лад українських прізвищ.

Отже, документи фонду 1633 ЦДІАК подають чимало важливих даних щодо Глухова, сіл Глухівської сотні й сучасного Глухівського району Сумської області. Це стосується соціально-економічної, а також повсякденної історії. Сподіваємося, що цей фонд приверне до себе увагу дослідників і стане у нагоді при написанні краєзнавчих розвідок і нарисів.

Додатки

№ 1

1752, липня 31. – Глухів. – Свідчення щодо забудівлі після пожежі у Глухові місця гетьманської комори.

«1752 года июля 31 д. в домашней его ясневелможности господарских дел канцелярии глуховского резницкого цеху цехмистр Степан Пархоменко и Потап Федоров показали, что за прежних его ясневелможности антецессоров за бывших на уряді гетманском в правление генералов имелася за городом Глуховом неподалече Московской брамы, между протчими резницкими коморами, одна боольшая комора о четырех лядах (в *іншому списку*: «окнах» – Ю.М., І.Т.) гетманская. С которой ко двору гетманскому за правления генералов взималось от каждой ляды сала говьяжа в год по три пуда до бывшего в городі Глухове пожара (в *іншому списку*: «748 года» – Ю.М., І.Т.). А нні оное коморное место застроено разных глуховских обывателей соляными лавками. А хто те лавки на оноем месті построены, о том сотенная глуховская канцелярия, старшина известна.

К сей сказки вмисто резницкого цехмистра Степана Пархоменка и Потапа Федорова по их прошению глуховский житель Иван Наместников подписался.

ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, № 25, арк. 3. Оригінал. У тій же справі міститься ще два списки цього документа (арк. 1, 4), які мають незначні відмінності між собою.

№ 2

1752, вересня 11 (серпня 31). – Глухів. – Лист генерального писаря Андрія Безбородка домашній економічній гетьманській канцелярії.

«В домашнюю его ясневелможности високоповелительного гспдна гетмана и многих ординов кавалера экономической канцелярию.

Посланный в генеральную войсковую канцелярию при сообщении с оной экономической канцелярией жител-

ствующий в маестности владения его ясневелможности сотні Глуховской в селе Сопиче Роман Черников, он же и Копилов, по причине явившегося у него сумнительного свидетельства, полским характером писаного, в генеральной войсковой канцелярии допрашиван, что по допросі показал, при сем в экономическую канцелярию посылается для изследования ибо как по допросу оного Черникова показано, что еще отц его вишел с Полци в оное село Сопич, жил тамо и он, Черников, чрез многие года иміет жителство.

Генеральный писар Андрей Безбородко.

1752 года августа 31».

ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, № 17, арк. 3. Оригінал. Запис зверху документа: «Под[ано] сентябр[я] 1 д. 1752 году».

№ 3

1755, липня 8 (червня 28). – Глухів. – «Доношение» щодо забудівлі після пожежі у Глухові місця гетьманської комори.

«В эк[ономическую] его яснев[елможности] високо г. г. гетмана и многих ординов кавалера двору к[анцеля]рию.

Описание июня д. 28 1755 году. Сего июня 17 д. дому его яснев[елможности] гпдру Прокопий Трусевич, атаман глуховский Иван Янович и войт глуховский Степан Хмелник поданим в экон[омиическую] к[анцеля]рию доношением представили до экономической канцелярии: посланим к ним ордером велено им сходить на міста ті, гді прежде гетманские мясные лавки в городі Глухові имілись. Против сказки отставного каптенармуса Козми Медведева самоперсонално освидетельствовать: кем ті міста нні застроены и перемерив в длину и шир и в какой ціні в год отдаются соляные лавки. Справься обстоятельно, подать в оную канцелярию репорт. По силі де которого ордера ходили они для показанного освидетельствования и по признатю де обывателей глуховских козака городского Данила Шемшука да міщанина Стефана Пархомова, цехмистра резницкого, и Потапа, резника, явилось, что на тіх містах, гді прежде били гетманские мясные лавки, построена нні лавка умершого каптенармуса Козми Медведева обмеж от одной стороны лавка козака Лукьяна Гончаревского, при Медведовой коморі прикоморок жителя глуховского Артема Пшеничного. В длину они десять аршин, а впоперек одинадцат аршин с подташом (!) міщанина глуховского Павла Яценка занимает длиною два аршина, а впоперек одинадцат аршин. Которая Медведева лавка с прикоморком и част лавки Яценковой состоят лицом в улицу и другую от Сварковской дороги мимо двор жителя глуховского Михайла Волошина и церкви Преображения Гспдня и позад они лавок и других соляных, которые лицом стоят на боольшую Московскую улицу на спека (?) зашло оного ж гетманского міста в длину дванадцат аршин, а вшир четыре аршина. Они ж Медведева с прикоморком и Яценкова лавка от построения их и почему

(...)*малис, о чем в оную экономическую канцелярию покорнейше репортуем. [...]».

ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, № 25, арк. 10. Оригінал з поправками, які виділені курсивом, і допискою, яка закреслена і тому пропущена нами.

№ 4

1761, січня 2 (1760, грудня 22). – Глухів. – «Доношение» глухівських сотника й отамана в економічну канцелярію.

«В домову его ясневелможности високоповелителного гспдна гспдна гетмана и разних ординов кавалера экономическую канцелярию

Покорное доношение.

По ім'ючомусь в сотенной глуховской канцелярії по иску козака сліпородского Алексія Козачка и протчих о поворований в них с пасек немалого числа пчел ділу оговорени ворами Яковом Козченком, Тимофіем Семенченком, Семеном Шкурченком и Федором Черним, жиющий в шинковом его ясневелможности загородном дворі шинкар Демко Подолиненко в том, что ему двома разами, одним за шесть рублей, другим за одинадцять рублей, без весу продали заведомо краденой мед; Ивана Бобровника жена в том, яко в неї, Бобровнички, без битности еї мужа оние вори ворований мед с свідомо краденого под сохранение в комору ставили, и ку очним ставкам потребни. А яко оние шинкар Подолиненко и жена Бобровникова состоят под видніем экономической канцелярії, того ради о присилки оних шинкара и Бобровниковой жени к очним ставкам и к поступленню с ними за то в силі ея императорского величества указов и малороссийских прав покорно просим учинить определение.

Сотник глуховский Семен Уманец.

Атаман глуховский Александр Славский.

1760 году декабра 22 д».

ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, № 65, арк. 14. Оригінал. Запис зверху документа: «Под[ано] декабра 23 1760 году», а знизу: «Требуемих людей отослат в сотенную канцелярию при реестрі, а запечатанный мед у шинкара в амбарі взят у (...) * глуховскую (...) * ему, шинкару, свободним».

ДЖЕРЕЛА

1. Мякотин В. А. Очерки социальной истории Украины в XVII–XVIII вв. Т. 1. Прага, 1924.; В.П. Кононенко Вплив економіки Гетьманщини на політичну свідомість української ранньомодерної еліти (90-і рр. XVII – 60-і рр. XVIII ст.). *Сіверянський літопис*. 2009. № 4. С. 15–23.; В.П. Кононенко Модернізація Гетьманщини: проекти козацької адміністрації 1687–1764 рр. Київ, 2017.

- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 10.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 61.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 93.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 51.
- Мазепина книга. Чернігів, 2005. 525 с.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 25, 65.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 65.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 21.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 73.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 3.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 30.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 89.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 47.

15. Кривошея В. В. Українська козацька старшина. Київ, 1997. С. 55.

- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 59.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 63.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 24.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 77.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 19.
- ЦДІАК України, ф. 1633, оп. 1, спр. 17.

Mytsyk Yu.A., Tarasenko I.Yu. From the documents of the 1633 Fund of Central State Historical Archives of Ukraine to the history of the Hlukhiv region of the 18th century

The article deals with the materials of the Fund 1633 of the Central State Historical Archives of Ukraine, Kyiv (CDIAC of Ukraine). There are 95 cases in total. The documents cover a narrow chronological period: 1751–1764. Here are stored the documents of the economic office of Hetman Kyrylo Rozumovskiy, a small-scale institution of the Hetmanate. They refer mainly to the cities and villages of the modern Sumy region, and are therefore of particular importance to local lore. Many materials relate to the economic life of the region – trade, crafts, leases, etc., reveal certain aspects of social history, judicial institutions, demographics. Although these cases mention Hlukhiv, but it is still about the property of Rozumovskiy (villages Sopych, Kucherivka, Marchyshina Budda, Potapivka, Seredyno Budda), which are localized on the territory of the modern Sumy region, mainly in the Hlukhiv district. Due to the large volume of cases of the Fund, only those documents that are directly related to Hlukhiv and Sopych villages are analyzed. The Fund has a number of cases of establishing the origin of Ukrainian and Russian peasants, documents on the investigations of the misappropriation of various possessions and soils, orders, certificates, information, reports submitted to the economic office.

Cases 25 and 65 will be of particular interest to the residents of Hlukhiv local lore and concern the illegal construction of small shops in the land where the Hetman's storehouse was destroyed after the fire in Hlukhiv in 1748.

In Case 61, Hetman Kyrylo Rozumovskiy's order was to send to Hryhorii Teplov a description of Baturin in 1726 and other possessions that then became the property of Prince Oleksandr Menshikov. This is clearly the description that is kept in the Chernihiv History Museum and which was published by Ihor Sukhyi.

Key words: Hetmanate, Hlukhiv, Sopych, Cossacks, historical sources, trade, crafts.

REFERENCES

- Miakotyn, V.A. (1924) *Ocherky sotsyalnoi istorii Ukrainy v XVII–XVIII vv. [Essays on the social history of Ukraine in the 17th–18th centuries]*. Vol 1. Praha. [in Russian].
- Kononenko, V.P. (2009). Vplyv ekonomiky Hetmanshchyny na politychnu svidomist ukrainskoi rannomodernoї elity (90-i rr. XVII – 60-i rr. XVIII st.) [Influence of the Hetmanate economy on the political consciousness of the Ukrainian early modern elite (90-ies. XVII – 60-ies. XVIII.)]. *Siverianskyi litopys*, 4, pp. 15–23. [in Ukrainian].
- Kononenko, V.P. (2017). *Modernizatsiia Hetmanshchyny: proekty kozatskoi administratsii 1687–1764 rr. [Modernization of the Hetmanate: projects of the Cossack administration of 1687–1764]*. Kyiv.
- Central State Historical Archives of Ukraine (dali TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr.10).
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 61
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 93
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 51.
- Mazepyna knyha. [Mazepa's book]*. Chernihiv, 2005.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 25, 65.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 65.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 21.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 73.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 3.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 30.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 89.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 47.
- Kryvosheia, V.V. (1997). *Ukrainska kozatska starshyna. Ukrainian Cossacks officers*. Kyiv.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 59.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 63.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 24.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 77.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 19.
- TsDIAK Ukrainy, f. 1633, op. 1, spr. 17.

Стаття надійшла до редакції 25.02.2020 р.
Рекомендована до друку 10.03.2020 р.

